

Rapport om utvikling innen feltene konkurranse, statsstøtte og anskaffelser i mai 2010

I. Oppsummering

Professor Mario Monti presenterte 10. mai rapport til president Barroso: En ny strategi for det indre marked. Etter krisen ser Monti en ny trend i form av markedstretthet og redusert tillit til markedets rolle. Han går inn for en **proaktiv opsjon og tilråd** et mer robust gjennomføringssystem som kan motstå trusler i form av økonomisk nasjonalisme og konkurranseforvridning. **Med sin bakgrunn som 10 år som konkurransekommisær, tar Monti opp mange forslag som berører feltene konkurranse, støtte og anskaffelser (se punkt II.1).**

De viktigste sakene i mai og første uken i juni har vært :

For konkurranse:

- Kommissjonen vedtok 27. mai **et nytt gruppefritak for vertikale avtaler på motorvognsektoren** (ettermarkedet) og nye sektorspesifikke retningslinjer.
- Kommissjonen lanserte videre 4. mai en høring **av utkast til forordning og nye retningslinjer for gruppeunntaket for horisontale avtaler** med svarfrist 25. juni 2010.
- På **informasjonssiden** publiserte Kommissjonen sitt nyhetsbrev – **Competition policy newsletter 2010/01**. Dette inneholder artikkel av Kommissær Kroes om konkurransepolitikk og finanskrisen, gruppeunntaket for skipskonsortier, ECNs lempningsprogram, og statsstøtte til opplæring mv. Link [her](#).
- Kommissjonen publiserte 3. juni 2010 sin **årsrapport for konkurransepolitikken for 2009**. Denne rapporten ser spesielt på Kommissjonens vurderinger av de nasjonale tiltak som er truffet som følge av finanskrisen. Kommissær Almunia vil presentere denne for EPs økonomiske komité 22. juni 2010. Link til dansk utgave [her](#).

For statsstøtte:

- Kommissjonen presenterte 27. mai 2010 **resultattavlen for statsstøtte**. Den viser at finansinstitusjonenes avhengighet av krisestøtte i form av garantiordninger er redusert – og dette er en indikasjon på at en gradvis er på retur til markedsvilkår i banksektoren. Kommissjonen har godtatt krisetiltak med en ramme på € 4131 mrd, herav € 3150 mrd i garantier. Ca 1/3 av disse midlene (€ 1235 mrd) ble benyttet. De ulike garanti- og støtte ordningene svarte for **ca. 29 % av EU-landenes BNP**.
- Mht **tjenester av allmenn økonomisk interesse (SGEI)** og erfaringene med bruk av Altmark-kriteriene, har Kommissjonen varslet en høring i løpet av juni.
- **KS har**, med innspill fra ESA og EU-delegasjonen, utarbeidet et kort **faktaark om EU/EØS-reglene for offentlig støtte**. Link [her](#).

For anskaffelser

- **Europaparlamentet vedtok 18. mai en resolusjon om ny utvikling innen offentlige anskaffelser**. Resolusjonen er relativt kritisk til virkningene av dagens regelverk og EP mener at en ennå ikke har oppnådd de fordeler en ønsket med det nye regelverket fra 2004. Dagens regelverk er vanskelig å forstå og mye av fortolkningen av regelverk skjer gjennom rettspraksis (fra EU-domstolene). EP anmoder derfor Kommissjonen om å forenkle regelverket.
- Kommissjonen lanserte 12. mai 2010 en offentlig **høring om tjenestekonsesjoner** med sikte på å forbedre dagens rammeverk med svarfrist 9. juli 2010.

II Generelt

II.1 Professor Mario Montis' rapport til president Barroso: En ny strategi for det indre marked.

Rapporten ble presentert 10. mai. Link [her](#). Etter krisen ser Monti en ny trend i form av markedstretthet og redusert tillit til markedets rolle. Han går inn for en **proaktiv opsjon** for å styrke det indre marked gjennom utvikling av et mer robust gjennomføringssystem som kan motstå trusler i form av økonomisk nasjonalisme og konkurranseforvridning forårsaket av myndigheter eller selskaper. En slik opsjon forutsetter betydelig politisk engasjement for å få fram fordelene med markedsintegrasjon og reelle konkurranseforhold, samt en rekke fokuserte initiativ for å håndtere de mest alvorlige bekymringer og konfliktforhold mellom det indre marked og andre policyområder.

Monti er opptatt av at EU systemet har akkumulert en intern **asymmetri mellom markedsintegrasjon på EU-nivå og sosial beskyttelse på nasjonalt nivå**. *Dette har generert friksjon og vært kilde til mishag og fiendtlighet i forhold til utvikling av det indre marked. Han foreslår en rekke tiltak som skal bidra til å forene hensynet til indre marked og den sosiale dimensjonen med henvisning til Lisboa-traktatens referanse til "konkurransedyktig sosial markedsøkonomi".* Som ett ledd i en slik prosess, ønsker Monti en bedre avklaring av forholdet mellom **økonomisk frihet og arbeidstakers rettigheter**; herunder en klargjøring av direktivet om utstasjonering av arbeidstakere, samt styrket tilgangen til informasjonen om rettigheter og plikter mellom arbeidstakere og selskaper (og med referanse til bl.a. Viking, Laval, Ruffert sakene). For FADs vedkommende vil dette være av interesse i lys av drøftingene av ILO 94.

Med sin bakgrunn som 10 år som konkurransekommissær, tar Monti opp mange forslag som berører feltene konkurranse, støtte og anskaffelser. De viktigste forslagen er:

- **Konkurranse:**

- **En 'one stop shop' for behandlingen av fusjonssaker**; dette vil kreve at de nasjonale konkurransemyndighetene (NCA) vil håndheve EUs regelverk i de tilfeller en fusjon har en grenseoverskridende effekt;
- **Styrket samarbeidet mellom de nasjonale konkurransemyndighetene** for å sikre konvergens både faglig og prosedyremessig mellom dem og med EU-nivå. En mer radikal løsning ville være å revidere forordningen, og å **fjerne 'to-tredjedels regelen' for behandlingen av fusjonssaker.**

- **Statsstøtte:**

Mht **statsstøtte** reises spørsmål om en bør se mer fleksibelt på støttetiltak – bl.a. for å fremme F&U, men dette blir avvist i rapporten. Forslag til tiltak er:

- **Øke fleksibiliteten mht finansiell kompensasjon**, herunder å utvide listen over tiltak som ikke skal notiseres;
- **Modernisering av prosedyrereguleringer for statsstøtte**; og styrking av undersøkelsesfullmaktene til Kommisjonen slik at de bringes på linje med reglene for fusjonering og antitrust;
- Vurdere mulighetene for å **utvide det offentlige tjenestetilbud (SGI)** innen elektronisk kommunikasjon til å omfatte tilgang til bredbånd, samt sikre tilgang til basis banktjenester, samt styrking av flypassasjerenes rettigheter.

- **Anskaffelser:(kap 3.4):**

Monti fremholder bl.a. at det er **'a mounting call for a review of the public procurement policies'** . Med referanse til bedre integrering av offentlige anskaffelser i andre politikkområder, fremholder Monti at **'A re-think of the policy seems well-warranted'** . Han minner om at offentlige anskaffelser på tvers av en landegrense er begrenset – kun på 2%. Forslag til tiltak er:

- **Gjennomgå anskaffelsesreglene** med sikte på tilpasning til kompensasjonsreglene (etter modell av de regler som gjelder for statsstøttereget);
- **Nytenkning om offentlig anskaffelser** for å sikre forenkling, effektivisering og lettere gjennomføring for nasjonale og lokale myndigheter. Styrke involvering av SMB;
- **Klargjøre regelverket om egenregi ('in-house');**
- **Legge opp til at offentlige anskaffelser bidrar til** innovasjon, grønn vekst og sosial inkludering gjennom spesifikke obligatoriske krav

Kommentar

Monti har en sterk posisjon og har også mottatt innspill fra en bred krets i sitt arbeid med rapporten. Som sagt, legger han stor vekt på tiltak innen de felt som dekkes av FAD. Det vil derfor være interessant å se i hvilken grad forslagene fra Monti nå vil bli fulgt opp i praksis. Innspill fra rapporten er allerede reflektert i Kommissær Almunias tale av 31. mai (se under) og det er også en høy grad av sammenfall mellom Montis rapport og EPs kritiske resolusjon om offentlige anskaffelser som begge legger vekt på behovet for forenkling av regelverket. Rapporten vil inngå i Kommisjonens melding om det indre marked som vil bli presentert etter sommeren.

II.2 Ulike taler og om tjenester av allmenn interesse og av økonomisk interesse

Det har generelt vært **få nye signaler** i de taler som er blitt holdt i løpet av mai, og et fokus har vært på **utgangstrategier for statstøttetiltak** som følge av finanskrisen (se avsnitt IV.1).

Kommissær Almunia gav en interessant gjennomgang av konkurransepolitikken og forholdet til konkurranseutsetting i talen **'the role of public service in Europe 2020'**, 31. mai 2010. Han minner om at offentlige tjenester er forskjelling på tvers av landegrensene, og til at Monti i sin rapport viser til at et eventuelt horisontalt direktiv for SGI vil ha begrenset virkning. En bør heller arbeide for felles regelverk der det er mangler ved dagens regelverk – slik som å utvide det offentliges tjenestetilbud til å omfatte bredbåndstjenester.

Almunis presiserer at **en av hans prioriteringer er å reflektere nærmere på hva som bør defineres som en tjeneste av allmenn økonomisk interesse (SGEI)** for å skape større forutsigbarhet og legal sikkerhet om hva som menes. Med referanse til at de ulike medlemsland (anm: og Norge) har sendt inn informasjon om erfaringene med bruk av Altmark-kriteriene, opplyste Almunia at Kommisjonen vil lansere en høring i løpet av juni.

Mht til regelverket for **antitrust** presiserer Almunia at offentlig tjeneste forpliktelser kan være berettiget, men de må ikke benyttes som et påskudd for utnytte en dominerende stilling. Link til talen her.

III Konkurransen

III.1 Regelverksutviklingen

Et gruppefritak gir imidlertid foretakene en "trygg havn" med sikte på hvilken adferd som normalt vil være tillatt. Gruppefritakene gir også nasjonale konkurransemyndigheter nyttig veiledning for deres håndheving av traktaten artikkel 101 på vertikale avtaler.

Kommisjonen vedtok 27. mai **et nytt gruppefritak for vertikale avtaler på motorvognsektoren** (ettermarkedet) og nye sektor-spesifikke retningslinjer. Gruppefritaket har til hensikt å stimulere til økt konkurranse blant aktørene i ettermarkedet, blant annet ved å lette tilgangen til teknisk informasjon og reservedeler for uavhengige verksteder. Dette skal igjen bidra til lavere priser til forbrukerne. Planen er at dette skal integreres i EØS-avtalen ved vedtak i EØS-komiteen 2. juli 2010. Link til KT's hjemmeside [her](#) og til Almunias tale [her](#).

Kommisjonen lanserte videre 4. mai en høring **av utkast til forordning og nye retningslinjer for gruppeunntaket for horisontale avtaler** med svarfrist 25. juni 2010. Gjeldende gruppefritak for spesialiseringssavtaler og forsknings- og utviklingsavtaler opphører 31. desember 2010¹. Link til KT's hjemmeside [her](#).

III.2 Europaparlamentet og oppfølging av konkurransesaker

Kommissær Almunia vil delta på **ECONs møte 22. juni** for å legge fram Kommisjonens konkurranserapport for 2010, publisert 3. juni. ECON vil utarbeide en ny resolusjon og ansvarlig rapportør vil være lederen for ECON (**BOWLES, Sharon**, de Liberale). Det er ventet at ECON vil prøve å utarbeide sin resolusjon med kommentarer til rapporten i løpet av året – og dermed vesentlig raskere enn for 2008 års rapport. Det er ventet at Almunia vil presentere årets rapporten for ECON 22. juni.

III.3 Andre saker

Blant aktuelle saker kan en merke seg følgende:

- **Kommisjonens rapport om utviklingen av konkurransen innen telekomsektoren** ble presentert 1. juni. Den viser at regelverket som krever at landene må gi forhåndsinformasjon om tiltak på sine nasjonale markeder har ført til at konkurransen innen markedet er blitt styrket, ført til større valg mellom tjenester og til reduserte priser. Men en full gjennomføring av det Indre Marked er fortsatt langt fra å være realisert. Link til pressemelding [her](#) og til Kommisjonens hjemmeside [her](#).

¹ Horisontale samarbeidsavtaler er avtaler inngått mellom foretak som befinner seg på samme omsetningsledd ofte mellom konkurrerende foretak. Dette kan være samarbeidsavtaler innen forskning og utvikling, produksjon, innkjøp, kommersialisering, standarder og informasjonsutveksling. Mht til **retningslinjene** har avtaler om standarder stått sentralt i revisjonsarbeidet. I henhold til Kommisjonen er standarder av stadig økende betydning for å legge til rette for innovasjon, særlig på IT-sektoren. For **gruppefritaket for forsknings- og utviklingsavtaler** foreslår Kommisjonen blant annet at avtalepartene gir tidlig informasjon om patenter relevante for utnyttelsen av resultatet av det aktuelle forsknings- og utviklingssamarbeidet. (Info fra KT's hjemmeside.)

- **Kartellsak: DRAM -Første vedtak under prosedyren om forhandlet avslutning ('settlement'):** Kommisjonen fattet 19. mai 2010 vedtak om en bot på € 331 mill til produsenter av minnekort . Vedtaket ble fattet under den nye prosedyren, hvor partene er beredt til drøftinger med Kommisjonen for å inngå et forlik ('settlement'). Dette medfører en raskere saksbehandlingstid, samtidig som Kommisjonen reduserte boten med 10% . Selskapet (Micron) som hadde varslet om kartellet, ble innvilget immunitet, og slapp bot. Link [her](#).
- **Kartell sak: E.ONs forpliktelse til å åpne det tyske gassmarkedet:** Kommisjonen vedtok 4. mai 2010 å gjøre legalt bindende et tilbud fra E.ON. Dette var Kommisjonens 9ende større vedtak siden sektorundersøkelsen i 2007 på feltet. Link [her](#).
- **Kommisjonen gjennomførte 28. og 29. april en inspeksjon** innen emballasjesektoren – plastic benyttet for emballering av høy. Link [her](#)

IV Statsstøtte

IV.1 Generelt

Kommisjonen (Kommissær Almunia og generaldirektør Italianer) har i ulike innlegg lagt vekt på behovet for en nedtrappingsplan for statsstøtte som følge av den økonomiske krisen. De ulike garanti- og støtteordningene svarte for ca. 29 % av EU-landenes BNP. Nedtrapping vil være avhengig av finansinstitusjonenes evne til å gi nødvendig kreditt til disposisjon. EUs finansministere sluttet seg 18. mai 2010 til Kommisjonens forslag om å gradvis øke kostnadene for garantiordningene ².

IV.2 Kommisjonens resultattavler for statsstøtte

Kommisjonen presenterte 27. mai 2010 resultattavlen. Den viser at finansinstitusjonenes avhengighet av krisestøtte i form av garantiordninger er redusert – og er en indikasjon på at en gradvis er på retur til markedsvilkår i banksektoren. Kommisjonen har godtatt krisetiltak med en ramme på € 4131 mrd, herav € 3150 mrd i garantier. Ca 1/3 av disse midlene (€ 1235 mrd) ble benyttet.

Kommisjonen konkluderer med at de iverksatte tiltakene i begynnelsen av krisen har gitt ønskede resultater og sikret finansiell stabilitet og støttet økonomisk vekst. Det legges vekt på - i den grad den økonomiske situasjon normaliseres - videre restrukturering av banksektoren slik at de kan yte tradisjonell lån uten statlig støtte. Det samme gjelder utfasing av ulike andre støtterordninger som følge av krisen. Link til Kommisjonens pressemelding [her](#) og til resultattavlen [her](#).

ESAs resultattavle publiseres en gang pr år og samtidig med Kommisjonens utgave om høsten.

IV.3 Askeskyen fra Island og mulig statsstøtte

Situasjonen pr 3. juni er at ingen land har gitt statsstøtte som følge av at luftrommet i Europa ble stengt etter vulkanutbruddet på Island. Det foreligger foreløpig heller ikke noen endelig bergning av netto tap, samtidig som det enkelte medlemsland har begrensede ressurser til støttetiltak som følge av finanskrisen. Det vises for øvrig til forrige månedsrapport.

² The Council WELCOMES the thrust of the comprehensive orientations announced by the Commission with a view to further incentivising the phasing out of guarantee schemes. In particular, the Council RECOGNISES that it is appropriate to apply an adequate increase of the guarantee fees in order to bring funding costs closer to market conditions and URGES the application of new conditions as from July 2010.

IV.4 Andre saker

Blant andre aktuelle saker kan en merke seg:

- **KS faktaark om offentlig støtte:** Kommuner og fylkeskommuner må ha godt kjennskap til regelverket i EØS-avtalen om offentlig støtte, fordi det påvirker det offentliges muligheter til politikkutforming. KS har med innspill fra ESA og EU-delegasjonen utarbeidet et kort faktaark om reglene for offentlig støtte. Link [her](#).
- **Revisjon av rammeverket for statsstøtte til skipsbyggingindustrien:** Antall nykontraheringer har som følge av krisen falt dramatisk og fra Delegasjonens side er en i kontakt med DG Industri om policytiltak for verftsindustrien generelt.

V Aktuelle saker innen offentlige anskaffelser

V.1 Europaparlamentets resolusjon om ny utvikling innen offentlige anskaffelser av 18. mai 2010.

Det vises til EU-delegasjonens innberetning av 25. mai 2010.

Resolusjonen var basert på en rapport av 10. mai fra EPs komité for indre marked og forbrukerbeskyttelse (IMCO). **Resolusjonen er relativt kritisk til virkningene av dagens regelverk og EP mener at** en har så langt ennå ikke oppnådd de fordeler en ønsket med det nye regelverket fra 2004. Dagens regelverk er vanskelig å forstå og mye av fortolkningen av regelverk skjer gjennom rettspraksis (fra EU-domstolene) . EP anmoder derfor Kommisjonen om å forenkle dagens prosedyrene *'... in order to relieve both local government and companies from spending a large amount of money on purely bureaucratic matters;'*.

EP etterlyser bedre koordinering mellom Kommisjonens enheter i arbeidet med regelverket på ulike felt (som miljø med grønne anskaffelser, sosiale aspekter og innovasjon). Medlemslandene og Kommisjonen oppfordres videre arrangerer treningskurs og kampanjer. Til slutt anmodes Kommisjonen å foreta en bred høring av dagens regelverk. Link til resolusjonen [her](#) og rapporten [her](#).

Fra Kommisjonens side understreket Kommissær Tajani offentlige anskaffelsers sentrale rolle for å sikre en effektiv bruk av offentlige midler i en krisetid; opplyste at Kommisjonen var i ferd med analysere konsekvensene av rettutviklingen og sa seg enig i behovet for å skape klarhet om regelverket. Fra Kommisjonens side så en fram til en åpen dialog med Europaparlamentet i oppfølgingen av rapporten.

Kommentarer

Mange av de aspektene som tas opp i parlamentets resolusjon er under arbeid i Kommisjonen både i forhold til tjenestekonsesjoner og en guide om å inkludere sosiale aspekter i offentlige anskaffelser. Kommisjonen vil også se på hvordan offentlige anskaffelser kan benyttes for å fremme innovasjon som ledd i EU 2020-prosessen. Resolusjonen er et nyttig innspill til Kommisjonens høring av erfaringene med 2004-regelverket. Dette vil medføre en vurdering av dagens prosedyrer og også hvordan en skal ta hensyn til miljømessige, sosiale og andre policybetraktninger i anbudsprosessen. Denne prosessen skal være avsluttet i løpet av våren 2011.

V.2 Tjenestekonsesjoner

1. Høring

Kommisjonen lanserte 12. mai 2010 en offentlig høring med sikte på å forbedre dagens rammeverk med svarfrist 9. juli 2010. Hensikten er å innhente innspill om erfaringene med bruk av slike konsesjoner; undersøke hvordan dagens regelverk fungerer, samt be om innspill til videre forbedringer. Som ledd i prosessen, har Kommisjonen vært i dialog med ulike medlemsland, og flere sentrale land er utgangspunktet skeptiske til bindende regelverk på feltet. Kommisjonen vil derfor på basis av høringsrunden nærmere bestemme hvilken form et lov forslag vil få; i form av 'myk lovgivning' eller mer 'bindende regelverk'. Et alternativ vil i så fall være mulighet for 'minimumsregelverk; og hvor landene kan supplere med nasjonale bestemmelser. Link til Kommisjonens høring [her](#).

2. Drøfting i Europarlementet 18. mai 2010

Under drøftingene av resolusjonen var det **uenighet om hvordan en skal behandle spørsmålet om tjenestekonsesjoner**. Tjenestekonsesjoner behandles i punktene 13 og 14 i EPs resolusjon hvor det minnes om at slike konsesjoner ikke ble tatt inn i regelverket (2004/17/EC) for å gi kontraherende myndigheter og leverandører større fleksibilitet. Det vises til at dette også er bekreftet av flere dommer fra EU-domstolen. Med referanse til Kommisjonens melding fra 19. november 2009 om offentlig privat samarbeid ser parlamentet fram til kommende konsekvensutredninger.

I enkelte av innleggene som **ikke ønsket regelverk** på fellesskapsnivå ble det henvist til **punkt 14 i resolusjonen**:

'... insists that any proposal for a legal act dealing with service concessions would be justified only with a view to remedying distortions in the functioning of the internal market; points out that such distortions have not hitherto been identified, and that a legal act on service concessions is therefore unnecessary as long as it is not geared to an identifiable improvement in the functioning of the internal market;... '

Den sosialdemokratiske gruppe (S&D) ønsket på den annen side at en skulle introdusere lovning på fellesskapsnivå bl.a. for å klargjøre hva som menes med tjenester av allmenn interesse (SGI og SGGI). *Siden dette forslaget ikke ble støttet, avsto gruppen fra å stemme.* Ifølge Europolitic, uttalte Vergnaud (S&D) 'The only long-term guarantee for public services is real European legislation, not court decisions, however well founded they may be'.

Kommentar

Det vil bli interessant å følge resultatene av høringsrunden og hvilke forslag Kommisjonen vil fremme i saken.

V.3 Andre saker

- Det danske 'Udbudsrådet' publiserte 26. mai en kartlegging av effektene av offentlige anskaffelser. Dette omfatter et sammendrag av over 200 undersøkelser og konkrete saker med konkurranse om offentlige oppgaver. Link [her](#).

VI Andre saker av interesse - Icesave

Nedenfor følger andre aktuelle saker fra mai:

- **ESAs åpningsbrev til Island om Icesave:** ESA sendte 26. mai åpningsbrev med krav om at Island betaler minimumskompensasjon (på € 20000) til kunder i England og Nederland. ESA opplyser at i England ble det utbetalt til ca 300.000 innskytere £ 4.5 mrd, hvorav £ 2.1 mrd kom inn under det islandske ordningen. I Nederland dekket sentralbanken € 1.53 mrd til 118.000 innskytere, hvorav € 1.34 mrd under islandsk ordning. Fra islandsk side har en to måneders frist til å besvare saken. Link til pressemeldingen [her](#) og til åpningsbrevet [her](#).